

Modellen regeren ook op het Martelaarsplein

Opinie

Politiek beleid wordt overgenomen door modellen die vaak niet adequaat zijn, ook in Vlaanderen. Dat schrijft VILT-journalist Bram Bombeek in zijn maandelijkse column in de krant De Tijd.

3 JANUARI 2023 – LAATST BIJGEWERKT OM 3 JANUARI 2023 11:51

Lees meer over:
stikstof



Of het nu gaat over stikstof, belastinghervormingen of over de bestrijding van pandemieën: modellen zijn te machtig geworden.

De Raad voor Vergunningsbetwistingen haalde twee weken geleden de vergunning van Broeklin onderuit omdat minister van Omgeving Zuhal Demir (N-VA) haar stikstofhuiswerk niet goed had gemaakt. Het verkeer van de werkwinkelwijk zou leiden tot iets minder dan 300 gram extra stikstofneerslag per hectare per jaar. Die heeft ze onvoldoende onderzocht, want in het Vilvoordse Floordambos is het stikstofbad vol.

Hondendrollen

300 gram stikstof klinkt abstract, maar omgerekend naar hondenpoep is dat ongeveer het equivalent van een inwoner van Vilvoorde die zijn hond daar één keer om de vijf dagen uitlaat. In de praktijk is die impact zo klein dat dat eigenlijk niet empirisch getoetst kan worden, laat staan dat we er met enige zekerheid schade kunnen aan toewijzen. Alleen hoeven we ons bij vergunningsaanvragen niet te baseren op reële metingen, maar op wiskundige modellen. Die zijn veel accurater dan de werkelijkheid ooit kan zijn. De maakbaarheidsillusie berekend tot twee cijfers na de komma.

Pieter Omtzigt, de nieuwe politieke sensatie in Nederland, vindt dat het met al die modellen opletten is geblazen. Ze kunnen wel nuttig zijn, maar nooit vatten ze de volledige werkelijkheid. De econometrist Omtzigt vindt zijn collega's geen grote cijferiaars, waardoor ze zich juist blind door de modellen laten leiden. Onschuldig is dat niet. Tijdens de Covid-19-crisis waren we gebiologeerd door dreigende curves: ziekenhuisopnames van kwetsbare senioren zaten daarin, maar het leerverlies van even kwetsbare kinderen bleef buiten beeld. Pas nu zien we het wrakhout van onze beslissingen aanspoelen.

“

Het modelleren van belastingplannen leidt niet tot beter beleid, maar tot beleid in functie van politieke communicatie

In een lezing met de titel 'Modellen regeren Den Haag' legt Omtzigt haarfijn uit hoe ze ook tot een steeds grilliger belastingstelsel leiden. In Nederland rekt het Centraal Planbureau de fiscale plannen van de partijen na. Politici vertrekken niet langer van de principes en consistentie van een gezond

belastingstelsel, maar van de 'koopkrachtplaatjes'. Daardoor creëren ze de ene na de andere werkloosheidsval en maken ze de belastingcodex steeds minder transparant. Het modelleren van belastingplannen leidt zo niet tot beter beleid, maar tot beleid in functie van politieke communicatie.

Wet van de hamer

Bovendien hebben beleidsmakers last van wat de psycholoog Abraham Maslow omschreef als de wet van de hamer: als je iemand een blinkende hamer geeft, dan ziet hij ieder nieuw probleem als een nagel. De Europese emissiehandel begon als prachtig middel om de industrie te vergroenen, maar treft straks de particulier aan de pomp of op de gasfactuur. Het EPC-attest kwam er om te informeren, straks dient het om boetes te bepalen voor wie niet aan de renovatieplicht voldoet. ANPR-camera's dienden om terroristen op te sporen, vandaag doen ze trajectcontroles. Met de modellen is het net zo: er is zo veel werk ingekropen van slimme koppen, dat de drang onweerstaanbaar is om ze te gebruiken.

Om het Broeklin-project weer vlot te trekken moet Uplace nu een ecologische studie uitvoeren. Daaruit kan alleen als resultaat komen dat de impact niet significant is, maar ze moet wel gebeuren. Ook in Nederland kan trouwens nog gebouwd worden als je zo'n studie hebt, alleen lopen de kosten daarvoor in de duizenden euro's en zijn er lange wachlijsten bij de gespecialiseerde bureaus die ze moeten opmaken. De gevreesde vergunningenstop is na twee jaar gebakkelei dus nog niet van de baan, maar komt juist dichterbij.

Het stikstofakkoord staat dan weer vol grafieken, tabellen en projecties. Het is beleid voor en door de modellen. Over relevante vragen zoals hoe we natuur en landbouw in de toekomst met elkaar gaan verzoenen of hoe onze voedselvoorziening er zal uitzien, komen we dan weer niets te weten. Wie modelleert hoe groot de kans is dat daar problemen van komen?

Onze redacteur Bram Bombeek schreef deze bijdrage voor de opiniepagina van De Tijd van 27 december.

Beeld: Vlaanderen

VILT vzw

Bd Simon Bolivar 17
1000 Bruxelles

Contact

M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: <https://www.facebook.com/vilt.nieuws/>

screenreader.visit us on our linkedin page: <https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/>

screenreader.visit us on our instagram page: <https://www.instagram.com/vilt.nieuws>

screenreader.visit us on our x page: https://x.com/vilt_nieuws

screenreader.visit us on our bluesky page: <https://bsky.app/profile/vilmieuws.bsky.social>

© 2026 VILT vzw, all rights reserved |

[Privacy policy](#)

[Copyright](#)

[Cookie Policy](#)

[Cookie instellingen aanpassen](#)

Webdesign by [Who Owns The Zebra](#)